

INCOTERMS (SVEOBUH VATNI PREGLED)

INCOTERMS (A COMPREHENSIVE OVERVIEW)

Pregledni znanstveni članak

*Prof. dr. Mirza Dinarević **

Sažetak

Iako poslovanje u Bosni i Hercegovini ne iziskuje prefrekventnu upotrebu Internacionalnih komercijalnih pravila (Incoterms), ova pravila itekako imaju pragmatičnu primjenu za djelatnike u Bosni i Hercegovini. Važno je znati da Incoterms nije generički naziv za bilo koji međunarodni trgovački termin, već je zaštitni znak koji se koristi za brendiranje pravila koje je osmislila Međunarodna privredna komora (engl. International Chamber of Commerce, skraćeno ICC). Recimo u Sjedinjenim Američkim Državama, kao jednoj od najvećih svjetskih ekonomskih sila, koristi se drugačiji skup trgovinskih termina za domaći transport. Ovi Uslovi prevoza su navedeni u Jedinstvenom trgovačkom kodeksu (engl. Uniform Commercial Code, skraćeno UCC).

Isporuka je prema UCC-u, nematerijalni koncept i događa se kada i gdje prodavac dobrovoljno prenosi stvarno vlasništvo nad robom na kupca. Nakon isporuke, pravo vlasništva i rizik od gubitka se prenose na kupca.. U interesu kupca je da pažljivo pregovara o uslovima prevoza, jer UCC favorizuje prodavca kada uslovi nisu specificirani. Ali to se također bitno razlikuje od koncepta koji koristi ICC. Kupovanje i prodavanje robe u međunarodnom trgovinskom sistemu često može biti složeno, stoga je potrebno jasno odrediti odgovornosti, troškove i rizike za sve učesnike procesa. Bez obzira da li se radi o ispunjavanju obrazca za narudžbu, pakiranju ili označavanju pošiljke ili pripremanju potvrde o porijeklu, ovi propisi postali su dio našeg svakodnevnog jezika u trgovini i tu su da nas vode. ICC održava i razvija ova pravila, sve od prvog objavljivanja 1936. godine do danas.

Kao pomoć kompanijama da se pripreme za globalnu trgovinu u sljedećem stoljeću, najnovije izdanje Incoterms 2020. stupilo je na snagu 1.

* BH Telecom dd Sarajevo, e-mail: mdinarevic@gmail.com

januara 2020.godine i treba se upotrebljavati u svim predstojećim aktivnostima. Pravila Incoterms, pariteti, sadrže niz trgovačkih pojmova od tri slova, koja imaju vrlo precizna značenja za prodaju robe diljem svijeta sa kojim ćemo se upoznati.

Ključne riječi: Incoterms, Međunarodna trgovina, Transport robe, Troškovi robe, i Osiguranje robe.

Abstract

Although business in Bosnia and Herzegovina does not necessarily require the frequent use of International Commercial Rules (Incoterms), these rules certainly can have pragmatic applications for those who do use them in Bosnia and Herzegovina. It is important to know that Incoterms is not a generic name for any international trade term, but a trademark used to brand the rules designed by the International Chamber of Commerce (ICC). For example in the United States, one of the world's largest economic powers, a different set of trade terms is used. These Terms of Carriage are set forth in the Uniform Commercial Code (UCC).

Delivery under the UCC is an intangible concept and occurs when and where the seller voluntarily transfers beneficial ownership of the goods to the buyer. Upon delivery, ownership and risk of loss are transferred to the buyer. It is in the buyer's best interest to carefully negotiate the terms of carriage, as the UCC favors the seller when the terms are not specified. But it is also fundamentally different from the concept used by the ICC. Buying and selling goods in the international trade system can often be complex, therefore it is necessary to clearly define responsibilities, costs and risks for all participants in the process. Whether it's filling out an order form, packaging or labeling a shipment, or preparing a certificate of origin, these rules have become part of our everyday language in commerce and are there to guide us. The ICC maintains and develops these rules, ever since they were first published in 1936 until today.

To help companies prepare for global trade in the next century, the latest edition of Incoterms 2020 came into force on 1 January 2020 and should be used in all upcoming activities. The specifics of Incoterms, parities, contain a series of trade terms consisting of three letters, with very

precise meanings for the sale of goods around the world, these will be clarified in this paper.

Keywords: Incoterms, International trade, Transport of goods, Cost of goods, and Insurance of goods.

1. UVOD

Incoterms predstavljaju niz predefinisanih komercijalnih pravila koje objavljuje ICC na temu međunarodnog trgovinskog prava i ujedno su ova pravila registrovani zaštitni znak ICC-a. Ona se široko koriste u međunarodnim transakcijama ili procesima nabavke, a njihovo korištenje ohrabruju trgovinski savjeti, sudovi i međunarodni advokati*.

Incoterms, je suštinski niz troslovnih trgovačkih pravila koja se odnose na uobičajene ugovore o prodajnim običajima i koja su primarno namjenjena za jasnu komunikaciju između zadataka, troškova i rizika povezanih sa globalnim ili internacionalnim transakcijama i dostavama roba i dobara. Incoterms obavještavaju o kupoprodajnim ugovorima koji definišu odgovarajuće obaveze, troškove i rizike koji su uključeni u isporuku robe od prodavca do kupca, ali oni sami ne zaključuju ugovore, ne određuju cijenu koja se plaća, valutu ili uslove kredita, ne regulišu ugovorno pravo niti definišu gdje se prebacuje pravo na prenos robe. Incoterms pravila su prihvaćena od strane vlada, pravnih organa i praktičara širom svijeta za tumačenje najčešće korištenih pravila u međunarodnoj trgovini. Namjera im je da smanje ili uklone sve neizvjesnosti koje proizilaze iz različitog tumačenja pravila u različitim zemljama. Kao takvi, oni se redovno uključuju u ugovore o prodaji* širom svijeta.

Zbog velike primjene i važnosti ovih pravila ovaj rad se bavi pregledom osnovnih trgovačkih pravila definisanih u različitim verzijama Incoterms-a. Poštujući ovakva pravila osiguravaju se dobri trgovački uslovi za prodavca i kupca, odnosno kompletan trgovinski lanac u isporuci dobara sa izvora do odredišta.

* „Incoterms® 2000”. ICC. Arhivirano iz originala na datum 13. 03. 2022. Pristupljeno 14. 03. 2022.

* The introduction of Incoterms 2010”. ICC. Pristupljeno 16. 05. 2022.

Ovaj rad je sastavljen iz pet poglavlja. Prvo se bavi historijskim razvojem Incoterms pravila. Drugo uvodi terminologiju koja se koristi i objašnjava set pravila koja se primjenju. Treće poglavlje opisuje pravila koja se odnose na pomorsku trgovinu. U četvrtom poglavlju izdvajaju se razlike u Incoterms 2020 u odnosu na Incoterms 2010. U konačnici u poglavlju 5 daju se zaključna razmatranja.

2. HISTORIJSKI RAZVOJ

Prvi rad o pravilima međunarodne trgovine ICC je objavila još 1923. godine, a prvo izdanje objavljeno je 1936. godine. Pravila Incoterms izmijenjena su zatim 1953* 1967, 1976, 1980, 1990, i 2000, sa osmom verzijom - Incoterms 2010 (Bixby, 2013) - objavljenom prvog januara 2011. godine. Međunarodna trgovinska komora je 2020 godine započela konsultacije o novoj reviziji Incoterms-a, koja se kasnije razvila i nazvala Incoterms 2020.

Incoterms 2010 je osmo izdanje predefinisanih međunarodnih ugovornih pravila, a kojim se definiše 11 pravila, za 2 manje nego u prethodnoj verziji Incoterms 2000.* Četiri pravila iz verzije iz 2000 godine uključujući, isporučeno na granici (eng. Delivered at Frontier, skraćeno DAF), dostavljeno na brod (eng. Delivered Ex Ship, skraćeno DES), dostavljeno na pristanište (eng. Delivered Ex Quay, skraćeno DEQ) i isporučeno neocarinjeno (eng. Delivery Duty Unpaid, skraćeno DDU)* su uklonjena i zamijenjena za dva nova pravila i to: dostavljeno na terminal (eng. Delivered At Terminal, skraćeno DAT) i dostavljeno na mjesto (eng. Delivered At Place, skraćeno DAP) u pravilima iz 2010. godine.

U prethodnoj verziji, pravila su podijeljena u četiri kategorije, dok su pravila iz Incoterms 2010 podijeljena u dvije kategorije u zavisnosti od metoda isporuka. Veća grupa od sedam pravila može se koristiti bez obzira na metodu transporta, dok se manja grupa od četiri pravila primjenjuje samo na trgovinu kod koje se koristi isključivo transport brodom u kome se može provjeriti stanje dobara koje se prevozi na utovaru u brod. Dakle, ne smiju se

* Incoterms® 2010 English Edition

* „Incoterms® 2000”. ICC. Arhivirano iz originala na datum 13. 03. 2022. Pristupljeno 14. 03. 2022.

* The introduction of Incoterms 2010”. ICC. Pristupljeno 16. 05. 2022.

koristiti za teret upakovan u kontejnere, druge kombinovane načine transporta, ili za drumski, vazdušni ili šinski transport. Incoterms 2010 također definiše dostavu robe na odredište. Prethodno su pravila za dostavu bila definisana neformalno, ali se u ovom dokumentu definišu kroz prenos rizika gubitka ili oštećenja [robe] sa prodavca na kupca.*

3. IZRAZI I PRAVILA INCOTERMS

Postoje određeni izrazi koji imaju specifično značenje unutar pravila. Neki od važnijih su predstavljeni u Tabeli 1: (Bixby, 2013).

<i>Izraz</i>	<i>Značenje</i>
<i>Isporuka</i>	<i>Trenutak u transakciji u kojem se rizik gubitka ili oštećenja robe prenosi sa prodavca na kupca.</i>
<i>Prispijeće</i>	<i>Trenutak do kojeg je prevoz plaćen.</i>
<i>Franko</i>	<i>Obaveza prodavca da isporuči robu do naznačenog mjesta gdje je preuzima prevoznik.</i>
<i>Prevoznik</i>	<i>Svako lice koje se ugovorom o prevozu obavezuje da će izvršiti ili osigurati prevoz željeznicom, drumom, vazduhom, morem, unutrašnjim plovnim putevima ili kombinacijom ovih vidova transporta.</i>
<i>Špediter</i>	<i>Firma koja definiše ili pomaže u izradi aranžmana za otpremu.</i>
<i>Terminal</i>	<i>Bilo koje prekriveno ili neprekriveno mjesto poput pristaništa, skladišta, kontejnerskog dvorišta ili drumskog, željezničkog ili avionskog teretnog terminala.</i>
<i>Spremanje za izvoz</i>	<i>Slanje izvozne deklaracije pošiljaoca i dobijanje dozvole za izvoz.</i>

Tabela 1: Incoterms izrazi i njihovo značenje

Trgovanje koje se oslanja na Incoterms treba da se vrši oprezno. Želja učesnika bi trebalo da bude jasno izražena i suzdržana od neformalnog usvajanja. Također, izrada dodataka ili varijacija u značenju određenog termina treba pažljivo biti izvršena jer neuspjeh u korištenju bilo kojeg trgovinskog termina može dovesti do neočekivanih rezultata. (Vishny, Paul, 1981). Pravila za bilo koju vrstu transporta se formalno mogu predstaviti u obliku:

* Incoterms® 2010 English Edition

3.1 EXW - (engl. Ex-Works or Ex-Warehouse)

Prodavac robu stavlja na raspolaganje u svojim objektima ili na nekom drugom mjestu. Ovo pravilo postavlja maksimalnu odgovornost na kupca i minimalnu odgovornost na prodavca. Pravilo EXW (Franko fabrika) se često koristi prilikom izrade inicijalne ponude za prodaju robe bez ikakvih troškova. Franko fabrika znači da kupac preuzima rizike za donošenje robe do njenog krajnjeg odredišta. Ako prodavac ne utovari robu na vozila za prevoz i ne carini je ili ako prodavac utovari robu, to čini na rizik i štetu kupca. Ako se stranke usaglase da prodavac treba da bude odgovoran za utovar robe pri odlasku i da snosi rizik i sve troškove takvog utovara, ova izmjena mora biti jasno izražena eksplicitnim tekstom u ugovoru o prodaji.

Prodavac nema obavezu da sastavlja ugovor o prevozu, kao ni kupac. Kupac može prodati robu svojim kupcima (dalje u trgovačkom lancu) koji su onda odgovorni za preuzimanje robe iz skladišta originalnog prodavca. Međutim, uobičajena praksa je da kupac organizuje preuzimanje tereta sa određene lokacije i odgovoran je za carinjenje robe. Kupac je odgovoran za popunjavanje izvozne dokumentacije iako prodavac ima obavezu da pribavi informacije i dokumente na zahtjev kupca o njegovom trošku.

Ovi dokumentovani zahtjevi mogu dovesti do dva glavna problema. Prvo, odredba za kupca da popuni izvoznju deklaraciju može biti poteškoća u određenim nadležnostima (ne samo u Evropskoj uniji) gdje carinski propisi zahtijevaju da deklarant bude ili fizičko ili pravno lice u okviru date nadležnosti. Ako se kupac nalazi izvan carinske nadležnosti, neće biti u mogućnosti da carini robu, što znači da kupac može da prijavi robu na ime prodavca, iako su izvozne formalnosti odgovornost kupca po pravilu EXW. *

Drugo, većina nadležnosti zahtijeva od kompanija da dostave dokaz o izvozu u svrhe oporezivanja. U EXW pošiljci, kupac nije u obavezi da pruži takav dokaz prodavcu, ili čak da izvozi robu. U carinskoj nadležnosti kao što je Evropska unija, to bi učinilo prodavca odgovornim za porez na promet kao da je roba prodana domaćem kupcu. Stoga je najvažnije da se o ovim pitanjima razgovara sa kupcem prije nego što se ugovor sklopi. Može se desiti da je drugo pravilo, kao FCA, možda prikladnije, jer ono stavlja teret

* „Customs Information Paper (11) 89“ (PDF). HMRC. Arhivirano iz originala (PDF) na datum 20. 11. 2022. Pristupljeno 13. 11. 2022.

za deklarisanje robe za izvoz na prodavca, što omogućava veću kontrolu nad procesom izvoza.*

Prodavac isporučuje robu, koja je ocarinjena, na dogovoreno mjesto (pod robom se mogu podrazumijevati sopstveni objekti prodavca). Roba se može dostaviti prevozniku kojeg je imenovao kupac, ili drugoj stranki koju je također imenovao kupac.

Ovo pravilo je u mnogim aspektima zamijenilo pravilo FOB u savremenoj upotrebi, iako se kritična tačka rizika prenosi sa utovara na brod do imenovanog mjesta. Također treba napomenuti da izabrano mjesto isporuke utiče na obaveze utovara i istovara robe na tom mjestu. Ako se isporuka vrši u objektima prodavca, ili na bilo kojoj drugoj lokaciji koja je pod njegovom kontrolom, prodavac je odgovoran za utovar robe na prevoznika kupca. Međutim, ako se isporuka vrši na bilo kojem drugom mjestu, smatra se da je prodavac isporučio robu onda kada je njihov transport stigao do naznačenog mjesta; kupac je odgovoran za istovar i utovar robe na sopstvenog prevoznika.

3.2 CPT - (engl. Carriage paid to, skraćeno CPT)

CPT zamjenjuje C&F i CFR pravila za sve vrste transporta van pomorskog transporta bez kontejnera. Prodavac plaća prevoz robe do navedenog odredišta. Međutim, smatra se da je roba isporučena kada se preda prvom ili glavnom prevozniku, tako da se rizik prenosi na kupca nakon predaje robe na mjestu isporuke u zemlji izvoza. Prodavac je odgovoran za troškove porijekla uključujući carinjenje i troškove prevoza do naznačenog odredišta (bilo do krajnje destinacije, kao što su objekti kupca ili luka. Međutim to treba biti dogovoreno između kupca i prodavca). Ako kupac zahtijeva od prodavca da pribavi osiguranje, umjesto pravila CPT treba razmotriti pravilo CIP.

3.3 CIP - (engl. Carriage and insurance paid to, skraćeno CIP)

Ovo pravilo je slično CPT pravilu, sa izuzetkom da je prodavac dužan da pribavi osiguranje za robu u tranzitu. Pravilo CIP zahtijeva od prodavca

* „Evidence of export”. Strong & Herd. Arhivirano iz originala na datum 20. 11. 2022. Pristupljeno 13. 11. 2022.

da osigura robu za 110% njene vrijednosti, pod najmanje minimalnim pokrićem klauzula Instituta za teret od Instituta Londonskih osiguravača (koje bi bile klauzule instituta za teret (C)), ili bilo koji sličan skup klauzula. Polisa treba da bude u istoj valuti kao i ugovor, ali i treba da omogući kupcu, prodavcu i bilo kome ko ima osiguravajući interes da podnese zahtjev. CIP se može koristiti za sve vrste transporta, dok bi pravilo CIF trebalo koristiti samo za pomorski transport.

3.4 DAT - (engl. Delivered at terminal, skraćeno DAT)

Ovo pravilo zahtijeva od prodavca da isporuči iskrعانu robu na naznačeni terminal. Prodavac pokriva sve troškove transporta (izvozne takse, prevoz, istovar od glavnog prevoznika u odredišnoj luci i troškove odredišne luke) i preuzima sve rizike do dolaska u odredišnu luku ili terminal. Terminal može biti luka, aerodrom ili unutrašnja teretna razmjena, ali mora biti objekat sa mogućnošću primanja pošiljke. Ako prodavac nije u mogućnosti da organizuje istovar, trebalo bi razmotriti isporuku pod uslovima DAP pravila. Sve troškove nakon istovara (na primjer: carine, prevoz, poreze) snosi kupac. Međutim, važno je napomenuti da će bilo kakvu naknadu za kašnjenje ili ležanje na terminalu uglavnom snositi prodavac. U Incoterms 2020 pravilo DAT iz Incoterms 2010 je zamijenjeno pravilom DPU - Dostava na mjesto neukrעano (engl. Delivery at place unloaded, skraćeno DPU).

3.5 DAP - (engl. Delivered at place, skraćeno DAP)

Incoterms 2010 definiše DAP kao „Isporučeno na mjesto“ prodavac je ispunio svoju obavezu kada je učinio robu dostupnom kupcu na prevoznom sredstvu spremnom za istovar na navedenom mjestu odredišta. Pod uslovima DAP, rizik prelazi sa prodavca na kupca od tačke koja je navedena u ugovoru o isporuci. Kada se roba spremi za isporuku, potrebno pakovanje vrši prodavac o svom trošku, tako da roba stigne do konačnog odredišta sigurno. Sve neophodne pravne formalnosti u zemlji izvoznici vrši prodavac o svom trošku i riziku. Nakon dolaska robe u zemlju odredišta, carinjenje u zemlji uvoznici mora biti popunjeno od strane kupca, na primjer, uvozna dozvola, dokumenti koje zahtijeva carina i slično, uključujući sve carine i

poreze. Pod uslovima pravila DAP, sve troškove prevoza sa bilo kojim terminalnim troškovima plaća prodavac do dogovorene odredišne tačke. Potreban trošak istovara na krajnjoj destinaciji mora snositi kupac. **

3.6 DDP - (engl. Delivered duty paid, skraćeno DDP)

Prodavac je odgovoran za isporuku robe do naznačenog mjesta u zemlji kupca i plaća sve troškove unošenja robe uključujući uvozne carine i poreze. Prodavac nije odgovoran za istovar. Ovo pravilo se često koristi umjesto pravila FIS. Ovo pravilo postavlja maksimalnu odgovornost na prodavca i minimalnu odgovornost na kupca. Nikakav rizik i odgovornost se ne prenosi na kupca dok se roba ne dostavi na naznačeno mjesto odredišta. Najvažnije razmatranje za uslove pravila DDP je da je prodavac odgovoran za carinjenje robe u zemlji kupca, uključujući plaćanje carina i poreza i dobijanje neophodne dokumentacije od strane vlasti u toj zemlji. Osim ako pravila i propisi u zemlji kupca nisu dobro shvaćeni, DDP pravilo može predstavljati veoma veliki rizik kako u smislu kašnjenja tako i u nepredviđenih dodatnih troškova, te ga treba koristiti s oprezom.

4. PRAVILA ZA MORSKI I UNUTRAŠNJI VODNI TRANSPORT

Kako bi se utvrdilo da li je neka lokacija kvalifikovana za ova pravila, koristi se Kodeks Ujedinjenih Nacija za Trgovinu i Transportne Lokacije. (engl. United Nations Code of Trade and Transport Locations, skraćeno UN/LOCODE)*. U Incoterms 2010 primjenjuju se četiri pravila za međunarodnu trgovinu gdje se transport u potpunosti obavlja vodom. Bitno je napomenuti da ovi uslovi uglavnom nisu pogodni za pošiljke u kontejnerima za transport; trenutak u kome rizik i odgovornost za robu prelazi je kada se roba ukrca na brod, ako je roba zapečaćena u kontejneru, u ovom trenutku je nemoguće provjeriti stanje robe. Također, može se napomenuti da se trenutak u kojem rizik prelazi pod ovim uslovima promijenio od ranijih izdanja Incoterms-a, koji je taj trenutak smatrao onim u kojem roba prođe ogradu broda.

* „Incoterms® rules 2010 - ICC - International Chamber of Commerce”. iccwbo.org.

* „Exporting FAQs - Expор.gov - export.gov”. www.export.gov.

* „UN/LOCODE Code List by Country - Trade - UNECE”. www.unece.org.

4.1 FAS - (engl. Free alongside ship, skraćeno FAS)

Prodavac je ispunio svoju obavezu kada je roba stavljena uz brod kupca u ugovorenoj luci otpreme. To znači da kupac snosi sve troškove i sav rizik za gubljenje, odnosno oštećenje robe od tog trenutka. FAS pravilo zahtijeva od prodavca da spremi robu za izvoz, što je suprotno od prošlih verzija pravila Incoterms koja su zahtijevala da kupac dobije izvezno odobrenje. Međutim, ukoliko stranke žele da kupac spremi robu za izvoz, to treba jasno definisati dodavanjem eksplicitnog teksta o ovom efektu u ugovor o prodaji. Ovo pravilo bi trebalo da se koristi samo za nekontejnernski pomorski i unutrašnji transport.

4.2 FOB - (engl. Free on board, skraćeno FOB)

Po FOB pravilu prodavac snosi sve troškove i rizike do trenutka kada je roba ukrcana na brod. Odgovornost prodavca nije gotova u tom trenutku osim ako je roba „prisvojena ugovoru“ odnosno da je „jasno izdvojena ili na drugi način identifikovana kao ugovorna roba“.* Stoga, FOB ugovori nalažu prodavcu da isporuči robu na brodu koji kupac odredi na uobičajen način u određenoj luci. U ovom slučaju, prodavac je također u obavezi da carini robu za izvoz. S druge strane, kupac plaća trošak morskog teretnog transporta, troškove teretnice, osiguranje, troškove istovara i troškove transporta od luke do odredišta. S obzirom da je u Incoterms 1980 uvedeno pravilo FCA, pravilo FOB bi se trebalo koristiti samo za nekontejnernski pomorski i kopneni transport. Međutim, pravilo FOB se često nepravilno koristi za sve vrste transporta uprkos ugovornim rizicima koji se mogu pojaviti. U pravnim sistemima kao što su na primjer Sjedinjene Američke Države, pravilo FOB nije povezano samo sa prevozom robe morem, već se koristi i za kopneni prevoz na bilo kojem „plovilu, autu ili drugom vozilu“. (Griffin, 2003).

4.3 CFR - (engl. Cost and freight, skraćeno CFR)

Prodavac plaća prevoz robe do odredišne luke. Rizik se prebacuje na kupca kada je roba ukrcana na brod u zemlji izvoza. Prevoznik je odgovoran za troškove porijekla uključujući izvezno carinjenje i troškove prevoza do

* International Business Law 6th Edition. ISBN 978-0-13-271897-4

navedene luke. Prevoznik nije odgovoran za isporuku do krajnjeg odredišta iz luke (uglavnom objekata kupca), niti za kupovinu osiguranja. Ako kupac zahtijeva od prodavca da nabavi osiguranje, treba razmotriti Pravilo CFR ono bi se trebalo koristiti samo za nekontejnerski morski ili unutrašnji vodni transport, za sve druge vrste transporta treba ga znameniti Pravilom CPT.

4.4 DAF - (engl. Delivered at Frontier, skraćeno DAF)

Ovo pravilo može da se koristi kada se roba prenosi željeznicom i drumom. Prodavac plaća transport do navedenog mjesta isporuke na granici. Kupac organizuje carinjenje i plaća prevoz od granice do svoje fabrike. Prelazak rizika se dešava na granici.

4.5 DES - (engl. Delivered ex ship, skraćeno DES)

Kada se roba isporučuje sa broda, prelazak rizika se ne javlja dok brod ne stigne u navedenu odredišnu luku i roba bude dostupna za istovar kupcu. Prodavac plaća iste troškove za teret i osiguranje kao što bi i pod Pravilom CIF. Za razliku od pravila CFR i CIF, prodavac je pristao da snosi ne samo troškove, već i rizik i vlasništvo do dolaska broda u navedenu luku. Troškovi istovara robe i bilo kojih carina, poreza itd., su obaveza kupca. Ovo Pravilo se često koristilo za isporuku rasutih roba, kao što su ugalj, žitarice, suhe hemikalije, gdje prodavac ili posjeduje ili je zakupio sopstveni brod.

4.6 DEQ - (engl. Delivered ex quay, skraćeno DEQ)

Ovo je slično DES-u, ali prelazak rizika se ne javlja dok se roba ne istovari u luci pražnjenja.

4.7 DDU - (engl. Delivered duty unpaid, skraćeno DDU)

Ovo pravilo znači da prodavac isporučuje robu kupcu na navedenom mjestu odredišta u ugovoru o prodaji. Ovo je transakcija u međunarodnoj trgovini gdje je prodavac odgovoran za bezbjednu dostavu robe do navedenog odredišta, plaćajući sve troškove prenosa i carinjenja ali ne i porez. Prodavac snosi rizike i troškove vezane za prenošenje robe do mjesta

isporuke, gdje kupac postaje odgovoran za plaćanje poreza i carine. Vrijedno je pomenuti dva pravila koja su uvedena Incoterms 1953 FOR (engl. free on rail) i FOT (engl. free on track) odnosno Franko na željeznici i Franko na kamionu u oba slučaja je određeno mjesto polazišta.

4.8 CIF - (engl. Cost, insurance and freight, skraćeno CIF)

Ovo pravilo je veoma slično gore spomenutom CFR (3.3) pravilu, sa izuzetkom da je prodavac dužan da nabavi osiguranje za robu u tranzitu do određene luke. Pravilo CIF zahtijeva od prodavca da osigura robu za 110% njene vrijednosti pod minimalnim pokrićem klauzula A Instituta Londonskih osiguravača (promjena u odnosu na Incoterms 2010 gdje su minimum predstavljale klauzule C Instituta), ili bilo kojim sličnim skupom klauzula. Polisa bi trebala da bude u istoj valuti kao i ugovor. Prodavac također mora da preda i neophodne dokumente, da pribavi robu od dobavljača ili da zatraži od kupca potraživanje od osiguravača. Dokumenti uključuju (najmanje) fakturu, polisu osiguranja i teretnicu. Ova tri dokumenta predstavljaju troškove, osiguranje i teret Pravila CIF. Obaveza prodavca prestaje kada se dokumenti predaju kupcu. Tada, kupac treba da plati dogovorenu cijenu. Još jedna stvar koju treba razmotriti je da Pravilo CIF treba koristiti samo za nekontejnerski pomorski transport, za sve ostale vrste transporta treba ga zamijeniti Pravilom CIP.

Incoterms 2010	Ugovor na mjestu porijekla	Izvozne carinske deklaracije	Transport do luke izvoza	Istovar kamiona u luci izvoza	Ugovor na brod/avion u luci izvoza	Transport (morski/ vazdušno)	Osiguranje	Istovar u luci uvoza	Ugovor u kamion u luci	Transport do mjesta odredišta	Uvozne carinjenje	Uvozne dužnosti i takse	Istovar na odredištu
EXW	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac
FCA	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac
FAS	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac
FOB	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac
CP	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Kupac	Kupac/Prodavac	Kupac/Prodavac	Prodavac	Kupac	Kupac	Kupac
CFR	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac
CIF	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac
CIP	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Kupac/Prodavac	Kupac/Prodavac	Prodavac	Kupac	Kupac	Kupac
DA	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac	Kupac
DA	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Prodavac	Kupac	Kupac	Kupac

<i>P</i>	<i>vac</i>	<i>vac</i>	<i>vac</i>	<i>vac</i>	<i>vac</i>	<i>vac</i>	<i>vac</i>		<i>c</i>	<i>vac</i>			<i>ac</i>
<i>DD</i>	<i>Proda</i>	<i>Proda</i>	<i>Proda</i>	<i>Proda</i>	<i>Proda</i>	<i>Proda</i>	<i>Proda</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodava</i>	<i>Proda</i>	<i>Proda</i>	<i>Proda</i>	<i>Kup</i>
<i>P</i>	<i>vac</i>	<i>vac</i>	<i>vac</i>	<i>vac</i>	<i>vac</i>	<i>vac</i>	<i>vac</i>		<i>c</i>	<i>vac</i>			<i>ac</i>

Tabela 2: Raspodjela troškova za kupca/prodavca prema Incoterms 2010

Napomena: Za pravila koja počinju sa slovom *D* ne postoji obaveza pružanja osiguranja, ali ipak osiguravajući rizik ide na račun prodavca.

<i>Incoterms 2010</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prevoznik</i>	<i>Luka/terminal</i>	<i>Na brodu</i>	<i>Luka/terminal</i>	<i>Kupac</i>
<i>FOB</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>
<i>FAS</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>
<i>CFR</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>
<i>CIF</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>

Tabela 3: Pravila za transport na moru i unutrašnje plovne puteve

<i>Incoterms 2010</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prevoznik</i>	<i>Luka</i>	<i>Brod</i>	<i>Luka</i>	<i>Terminal</i>	<i>Imenovano mjesto</i>	<i>Kupac</i>
<i>EXW</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>
<i>FCA</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>
<i>CPT</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>
<i>CIP</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Osiguranje</i>	<i>Osiguranje</i>	<i>Osiguranje</i>	<i>Osiguranje</i>	<i>Osiguranje</i>	<i>Kupac</i>
<i>DAT</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Kupac</i>	<i>Kupac</i>
<i>DAP</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Kupac</i>
<i>DDP</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Prodavac</i>

Tabela 4: Pravila za bilo koji tip transporta

5. OSNOVNE RAZLIKE IZMEĐU INCOTERMS 2010 I INCOTERMS 2020

U posljednjim Incoterms 2020 pravilo FCA je prošireno dodatnom opcijom koja omogućava izradu bilješke na palubi u tovarnom listu prije utovara robe na plovilo. Dodatno, troškovi su centralizirani u odjeljku A9/B9 svakog pravila Incoterms. CIP pravilo u Incoterms 2020 zahtijeva osiguranje s minimalnim pokrićem institutske klauzule za osiguranje robe u prevozu (A) (svi rizici, podložni izdvajanju iznimaka). Pravilo CIF zahtijeva barem osiguranje s minimalnim pokrićem cargo klauzule (C) (broj navedenih rizika, podložnih izdvajanju iznimaka). Pravila FCA, DAP, DPU i DDP uzimaju u obzir da roba mora biti prevezena bez uključenosti trećih osoba, nego zapravo upotrebom vlastitih prevoznih sredstava. Pravilo DAT promijenjeno je u pravilo DPU kako bi se razjasnilo da određite može biti bilo koje mjesto, a ne samo „terminal“. Incoterms 2020 prebacuje odgovornost za zahtjeve vezane za sigurnost i dodatne troškove na prodavca direktno.

6. ZAKLJUČAK

U ovom radu opisane su osnove Incoterms pravila o trgovini, definisanih od strane ICC-a. Primjena ovih pravila je optimalan način za trgovanje, odnosno isporuku roba od prodavca do kupca na siguran način. Tabela prikazom, kroz ukupno četiri tabele je ukazano na Incoterms izraze i njihovo značenje, Raspodjelu troškova za kupca/prodavca prema Incoterms 2010, Pravila za transport na moru i unutrašnje plovne puteve kao i Pravila za bilo koji tip transporta. Također su u cilju daljeg pojašnjavanja Incoterms-a predočene osnovne razlike između Incoterms 2010 i Incoterms 2020. Osnovna Incoterms pravila koja treba konsultirati pri trgovačkoj razmjeni opisana su u najnovijoj verziji Incoterms 2020.

LITERATURA

1. Vishny, Paul H., 1981. Guide to international commerce law. St. Paul, MN: West Group. ISBN: 978-0-07-067513-1.
2. ICC Guide to Incoterms®, 2010. ICC. Arhivirano iz originala na datum 08. 03. 2022. Pristupljeno 14. 03. 2022.
3. Incoterms®, 1953. UNCITRAL. Arhivirano iz originala na datum 01. 07. 2022. Pristupljeno 13. 10. 2022.
4. Incoterms®, 2010. ICC. Arhivirano iz originala na datum 13. 03. 2022. Pristupljeno 14. 03. 2022.
5. Incoterms®, 2000. ICC. Arhivirano iz originala na datum 13. 03. 2022. Pristupljeno 14. 03. 2022.
6. From the introduction of Incoterms 2010. ICC. Pristupljeno: 16. 05. 2011.
7. Incoterms®, 2011. English Edition
8. Brief on Customs Valuation. Arhivirano na stranici Wayback Machine (5. mart 2022) Directorate General of Valuation.
9. Valuation. sars.gov.za. Arhivirano iz originala na datum 26. 04. 2022. Pristupljeno 08. 05. 2022.
10. Mayer, Ray August; with revisions by Don; Bixby, Michael, 2013. International business law: text, cases, and readings (6th ed., international). Harlow [etc.]: Pearson. ISBN: 978-0-273-76861-6.
11. Customs Information Paper (11) 89. HMRC. Arhivirano iz originala na datum 20. 11. 2022. Pristupljeno 13. 11. 2022.
12. Evidence of export”. Strong & Herd. Arhivirano iz originala na datum 20. 11. 2022. Pristupljeno 13. 11. 2022.
13. Incoterms® rules, 2010 - ICC - International Chamber of Commerce. iccwbo.org.
14. Exporting FAQs - Expor.gov - export.gov. www.export.gov.
15. Delivered Duty Paid - Incoterms Explained. incotermsexplained.com.
16. UN/LOCODE Code List by Country - Trade - UNECE. www.unece.org.
17. International Business Law 6th Edition. ISBN: 978-0-13-271897-4.
18. Griffin, D., 2003. The law of international trade (3. izdanje.). London [u.a.]: Butterworths. ISBN: 978-0-406-92183-3.

19. Llamazares, O., Incoterms, 2020. Main Changes. Pristupljeno 25.02.2022.
20. ICC, Incoterms rules history. Pristupljeno 3.06.2022.